

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ У ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА СИСТЕМИ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

Постановка проблеми у загальному вигляді. Поглиблення демографічної кризи стало характерним для сьогоденної України. Це об'єктивно призвело як до скорочення загальної чисельності населення, так і його старіння, тому проблеми збереження здоров'я працездатного населення набувають стратегічного значення.

Втрата здоров'я і працездатності працюючого населення України – загальнодержавна проблема. Аналіз стану здоров'я працівників за останні роки свідчить про його суттєве погіршення. Соціальні проблеми знайшли відображення в негативній динаміці медико-демографічних показників.

Загальна чисельність населення України зменшується [1]. На початок 2008 року вона складала 46192,3 тисяч, у 2009р. – 45963,4 тисяч, станом на 01.01.2010 року – 45782,6 тисяч. Природний приріст населення – відсутній.

Моніторинг стану виробничого травматизму за роки незалежності України свідчить, що в країні зменшується кількість випадків травмування на виробництві як загального виду, так і зі смертельними наслідками. Так, загальний травматизм у 2009 році зменшився порівняно з 1992 роком у 10 разів, а зі смертельними наслідками майже в 4 рази. [2].

У той же час на початок 90-х років загальна чисельність працівників на підприємствах і в організаціях зменшилася на 30%, у зв'язку з чим із розрахунку на 100 тисяч працюючих кількість травмованих на виробництві теж зменшилася з 600 до 86 осіб, у тому числі зі смертельними наслідками – з 13 до 5.

Кількість смертельних випадків виробничого травматизму на 100 тис. працюючих в Україні значно вищий, ніж у таких економічно розвинених країнах Європи, як Німеччина, Франція, Велика Британія, а також країни Скандинавського півострова. В Україні зазначений показник у 2009 році складав 5,0 осіб, у той час як у Італії – 1,6, Франції – 1,1, Німеччині – 1,0, Фінляндії – 0,97, Швеції – 0,74, Великій Британії – 0,3 особи на 100 тис. працюючих.

Співвідношення показників виробничого травматизму зі смертельними наслідками до загального травматизму в Україні у 2009 році склало 1 до 18, в той час, як за глобальною оцінкою, проведеною Міжнародною організацією праці, середній показник цього співвідношення у світі становить 1 до 763, а в Європі – 1 до 1000 (наприклад у Німеччині 1 до 1260). Тобто на 763 випадки травмування припадає тільки один смертельний випадок у світі, а в Європі – на 1000.

Основними причинами вищезазначеного є недотримання роботодавцями вимог законів України "Про охорону праці" та "Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення" щодо забезпечення здорових та безпечних умов праці й функціонування системи управління охороною праці, недосконалість самого законодавства, низький рівень технічних засобів контролю та діагностики, низька культура дотримання працюючими правил техніки безпеки та ін.

Система навчання з питань охорони праці функціонує в Україні 17 років і регламентується Законом України та Типовим положенням про порядок проведення навчання і перевірки знань із питань охорони праці.

У діючій системі навчання з питань охорони праці сьогодні існує ряд протиріч, пов'язаних із відсутністю науково обґрунтованої та експериментально перевіреної педагогічної системи навчання у вищих та професійно-технічних навчальних закладах.

Для реалізації цієї системи потрібні кваліфіковані викладацькі кадри, яких, на жаль, в Україні не вистачає.

На сьогоденній день дисципліни, пов'язані з охороною праці та безпекою життєдіяльності, викладаються фахівцями, які мають базову вищу технічну освіту. Педагогічні уміння та навички в таких викладачів відсутні, що впливає на якість навчання. Тобто в системі безперервної освіти в галузі безпеки життєдіяльності та охорони праці існує протиріччя між якістю психолого-педагогічної підготовки викладачів і інструкторів та вимогами сучасної системи освіти, між потребою у викладацьких кадрах та їх наявністю.

Всі ці протиріччя призвели до виникнення проблеми підготовки висококваліфікованих викладачів у галузі безпеки життєдіяльності та охорони праці.

З навчального процесу вилучаються або переводяться з категорії нормативних до навчальних дисциплін вільного вибору «Основи охорони праці» (молодший спеціаліст, бакалавр) та «Охорона праці в галузі (спеціаліст, магістр), зменшуються нормативно встановлені обсяги навчального навантаження цих дисциплін.

Не включаються відповідні розділи (питання) охорони праці до навчальних планів та робочих програм профілюючих дисциплін, контрольно-кваліфікаційних завдань, програм виробничої та переддипломної практик, а також до дипломних проектів і робіт, екзаменаційних білетів державних випускних іспитів.

Загальновідомим є факт, що в 70 випадках із 100 причиною травмування на виробництві є відсутність у працівників необхідних знань і навичок щодо безпечного виконання робіт, низька кваліфікація та низький рівень знань працівників із питань охорони праці. При цьому найбільше травмованих – особи у віці 25-30 років [2].

Саме тому на сьогоднішній день система підготовки майбутніх інженерів-педагогів у галузі охорони праці та системи безперервної освіти з безпеки життєдіяльності є актуальною та потребує удосконалення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У рамках інтеграції України до Європейського Союзу, підтримки положень Болонської декларації зміст освіти майбутніх інженерів-педагогів у галузі охорони праці вимагає переосмислення, певних змін стосовно нових вимог і напрямків розвитку держави в цілому. Визначенню та обґрунтуванню змісту професійної підготовки студентів у галузі охорони праці присвячено статтю Е.Н.Абільтарової. У ній стверджується, що зміст професійно-педагогічної підготовки майбутнього інженера-педагога передбачає вивчення загальнопедагогічних, професійно-орієнтованих та спеціальних дисциплін, які сприяють формуванню у студентів знань із теорії та практики сучасної системи професійної освіти, з особливостями педагогічної діяльності викладача професійно-технічного закладу [4].

Питанням соціальної екології, пошукам ефективних механізмів розвитку охорони праці та безпеки життєдіяльності присвячена праця М.С.Астахової і Н.В.Середа [5].

У статті Т.С.Павленко «Педагогічні аспекти підготовки спеціалістів у сфері виробничої безпеки» розглядається взаємозв'язок цілей підготовки спеціалістів у галузі промислової безпеки з організаційними формами навчальної діяльності. Запропоновано метод реалізації взаємозв'язку щодо моделювання працезохоронного компоненту інженерної діяльності в навчальному процесі [6].

Проблемам підготовки кадрів із питань цивільного захисту та охорони праці відповідно до вимог кредитно-модульної системи присвячено статті Я.М.Семчук, О.С.Малишевської, Р.З.Борисюк [7], О.Ф.Гавриленко та інших [8].

Про необхідність формування цілісної системи навчання та перевірки знань із проблем охорони праці та безпеки життєдіяльності, організацію якісної підготовки та перепідготовки працівників галузі освіти йдеться у статті Л.Д.Покроєвої «Якісна освіта – шлях до безпечного майбутнього». [9]

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз та обґрунтування змісту професійної підготовки майбутніх інженерів-педагогів у галузі охорони праці та системи безперервної освіти з безпеки життєдіяльності і розробка рекомендацій з її удосконалення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Система навчання з питань охорони праці в Україні існує вже 17 років [2].

Проведення такого навчання визначено статтею 18 Закону України «Про охорону праці» і регламентується Типовим положенням про порядок проведення навчання і перевірки знань із питань охорони праці, затвердженим наказом Держнаглядохоронпраці України від 26.01.2005 № 15, зареєстрованим у Мін'юсті України 15.02.2005 за №231/10511.

Для формування культури виконання правил техніки безпеки як у побуті, так і на виробництві необхідно закласти відповідний фундамент у дітей та розвивати її в процесі безперервного навчання в галузі безпеки життєдіяльності та охорони праці. Виділяють такі рівні освіти в цій галузі [3]:

Нульовий рівень – родина, дитячі дошкільні установи. Основна мета дошкільної освіти – виховання безпечного поведіння, культури виконання елементарних правил техніки безпеки. На цьому рівні дошкільнята здобувають знання в галузі захисту від небезпеки за допомогою батьків, вихователів дошкільних установ, на основі власних спостережень і досвіду. Сімейне виховання в цьому віці відіграє провідну роль, а його ефективність визначається тим, у якій мірі самі батьки та вихователі володіють культурою безпеки.

В останні роки проблема забезпечення безпечної життєдіяльності дітей до 7 років знаходить своє відображення в методичній літературі і освітніх програмах для дошкільних освітніх закладів. У них поряд із традиційними завданнями охорони та зміцнення здоров'я висувається вимога формування в дитини знань і вмінь із безпеки. Однак ці завдання направлені на виховання безпечної поведінки на вулиці та в основному орієнтовані на старший дошкільний вік. Разом із тим середній дошкільний вік характеризується наростанням рухової активності й збільшенням фізичних можливостей дитини, які, в поєднанні з підвищеною допитливістю та прагненням до самостійності, нерідко призводять до виникнення травмонебезпечних ситуацій. Тому надзвичайно важливо створити в дошкільній освітній установі і родині такі умови, які дозволять дитині планомірно накопичувати досвід безпечного поведіння в побуті.

Компонентами, що відображають ступінь сформованості цього досвіду, є:

1) знання правил безпечного поведіння (про джерела небезпеки, запобіжні заходи і методи уникнення небезпеки);

2) уміння діяти в ситуаціях при контактах із потенційно небезпечними об'єктами довкілля;

3) ставлення до екстремальних ситуацій (переживання і усвідомлення дитиною необхідності дотримання міри обережності і своїх можливостей щодо подолання небезпеки).

Основними факторами, що оптимізують цей процес, є активна позиція дитини, процес спілкування дитини з дорослими, ігрова форма передачі способів поведінки, емоційна включеність дитини в діяльність.

Гра є ефективним засобом пізнання, моделювання і варіювання навколишньої дійсності. Не випадково в практиці навчання безпечному поведінню широко використовується такий метод, як імітаційні, моделюючі ігри. У навчанні доцільно використати метод ситуативно-імітаційного моделювання, який дозволяє моделювати можливі загрозливі ситуації в побуті, імітувати способи запобігання травматизму при зіткненні з потенційно небезпечними предметами домашнього побуту, ілюструвати й закріплювати з дітьми варіанти безпечного поведіння в таких ситуаціях. Під ситуативно-імітаційним моделюванням розуміється процес конструювання моделі реальної ситуації (в цьому випадку – небезпечної обстановки) і постановка експериментів на цій моделі з метою засвоєння дитиною різних стратегій поведіння. Використання цього методу в роботі з дошкільниками дозволить "ліквідувати дефіцит" необхідного їм досвіду користування потенційно небезпечними предметами побуту.

Мета дошкільної освіти – вироблення безпечного поведіння методами виховання, засвоєння дитиною елементарних взаємозв'язків із навколишнім оточенням, особливостей взаємодії людини з ним. Перше соціальне оточення дитини – його родина, в якій розпочинається освітній процес. Із перших років життя, коли активність дитини в освоєнні світу всіяко заохочується дорослими, починається його освітня діяльність, зокрема й у питаннях власної безпеки.

На наступних етапах розвитку дошкільнят ускладнюється їхня предметна діяльність і процеси спілкування; дитина починає отримувати не тільки заохочення своєї активності, але й обмеження з боку дорослих, починається впровадження цієї активності в нормативне фіксоване поведіння. У цьому полягає одне із завдань виховання безпеки на даному етапі розвитку особистості. При цьому варто звернути увагу на те, що процес виховання в початкових формах особистої безпеки, як одне з умов формування особистості в цілому, повинен відбуватися пропорційно. Якщо дитину залякати агресивним світом, то вона не навчиться або розучиться ризикувати (адже в деяких випадках ризик – найважливіша частина самозахисту), стане сприймати світ як агресивне оточення і все життя, врешті-решт, витратить на боротьбу з ним. Виховання в дітей здатності до самозахисту і до розумного ризику в екстремальних ситуаціях не мають нічого спільного з формуванням і розвитком у дітей схильності до агресії, негативних емоцій, які можуть відбуватися не тільки під впливом перегляду аморальних бойовиків, окремих книг і журналів, але й під впливом деяких дитячих ігор і іграшок (наприклад, ляльки-монстри, трансформери, чудовиська тощо).

Ще одне завдання безперервного навчання БЖД у дошкільній освіті – це безперервний розвиток свідомості дітей на основі послідовності програм БЖД дошкільної й початкової загальної освіти, створення необхідних педагогічних умов їхньої реалізації.

Перший рівень навчання – I - IV класи включає такі розділи:

1) безпечне поведіння в школі;

2) безпечне поведіння на дорогах міст, селищ та інших населених пунктів, особливо в місцях інтенсивного використання транспортних засобів;

- 3) безпечно поведження на воді, на льоду водоймищ, при пересуванні по снігу;
- 4) безпечно поведження на природі під час походів і екскурсій (правила безпеки під час грози, збиранні грибів, ягід і інших рослин);
- 5) безпечно поведження людини в побуті, пов'язане з використанням електроприладів, побутового газу, ліфтів, колючих і ріжучих предметів, хімічних і піротехнічних засобів тощо.

Перший рівень навчання багато в чому носить інструктивний характер і відповідає лише на питання: "Чого не можна робити, щоб зберегти своє здоров'я?" Для навчання необхідно мати наочне приладдя, ілюстративний матеріал і методичні посібники для вчителів.

Другий рівень навчання – V - IX класи. Він починається з вивчення джерел і видів небезпеки, а завершується визначенням ролі особистості в забезпеченні безпеки в умовах діяльності й відпочинку людини.

Другий рівень навчання включає такі розділи:

- 1) опис джерел небезпеки та їх видів;
- 2) основні поняття і термінологія в галузі БЖД, класифікація небезпеки;
- 3) природна небезпека, пов'язана зі зміною клімату, освітленості, захист від них (безпечно обладнання житла й інших приміщень, мікроклімат, опалення, вентиляція, освітлення);
- 4) стихійні явища (землетруси, виверження вулканів, бурі, урагани, смерчі, тумани, град, повені, обвали, зсуви, лісові й торф'яні пожежі, небезпеки гірської місцевості й т.п.) і захист від них;
- 5) небезпека, пов'язана з реалізацією навчального процесу в школі, роботою сучасного виробництва, різних видів транспорту, джерел одержання енергії й інших галузей економіки, захист від техногенних небезпек;
- 6) техногенна небезпека під час надзвичайних ситуацій (вибухи, пожежі, обвали й т.п.) і захист від них;
- 7) безпека в умовах автономного існування, засоби індивідуального захисту;
- 8) небезпека при взаємодії з дорослими, однолітками, тваринами, при використанні продуктів харчування й питної води;
- 9) надання першої допомоги потерпілим;
- 10) небезпечні професії, роль особистості в забезпеченні безпеки життєдіяльності.

Третій рівень навчання БЖД – X - XI класи є завершальним для осіб, що одержують середню освіту. Основні завдання й розділи цього етапу навчання зводяться до такого:

- 1) проблеми безпеки в системах "людина – середовище – існування", ідентифікація небезпек, визначення розмірів і показників небезпечних зон;
- 2) наслідки впливу небезпеки на людину й середовища існування;
- 3) небезпека техносфери і трудової діяльності;
- 4) створення комфортних умов життєдіяльності;
- 5) засоби захисту від небезпеки техносфери в умовах трудової діяльності, застосування захисної техніки;
- 6) захист населення від небезпеки техногенних надзвичайних ситуацій;
- 7) організація колективної безпечної взаємодії;
- 8) системи регіональної, державної, глобальної й космічної безпеки;
- 9) правові й організаційні основи державного забезпечення безпеки;
- 10) система освіти в галузі безпеки життєдіяльності.

Таким чином, у процесі навчання в загальноосвітній школі необхідно сформулювати в учнів загальні знання з безпеки життєдіяльності, а також розвинути початкові навички безпечного поведження, праці, шанобливе ставлення до питань безпеки, домігшись усвідомлення ними таких принципів:

- 1) право на забезпечення необхідного рівня безпеки в житті є одним із невід'ємних прав людини;
- 2) у будь-якій діяльності безпека повинна бути пріоритетною стосовно її результатів;
- 3) грамотне ставлення до питань безпеки в усіх сферах діяльності людини є запорукою її здоров'я й благополуччя.

Учні повинні знати:

- 1) норми різних галузей права, що охороняють безпеку людини, його здоров'я, честь, гідність, майнові та інші інтереси;
- 2) межі правомірного захисту в умовах необхідної оборони і гострої потреби;

3) способи самозахисту при фізичному нападі в різних ситуаціях (на вулиці, у приміщенні, в ліфті, у громадському місці та ін.);

4) способи виживання, а також надання допомоги іншим особам при короткочасному перебуванні в небезпечному для життя середовищі (при пожежі, у загазованому приміщенні, при отруєнні, у травматично небезпечній обстановці і т.п.);

5) основи збройного захисту особистості і Батьківщини;

6) особливості проходження військової служби в рядах Збройних Сил України.

Четвертий рівень – професійно-технічне училище. Основним завданням, що вирішується на цьому рівні поряд із формуванням професіоналізму, є інтеграція загальнокультурної і професійної складових компетентності майбутнього робітника з основним розумінням необхідності безпеки праці, безпечного поведіння в соціумі й екологічної культури.

П'ятий рівень – технікуми й коледжі. Важливим завданням тут є розвиток здібностей при прийнятті грамотних з погляду безпеки рішень фахівцями середньої ланки при керуванні виробничим або навчальним процесом, а також при організації діяльності колективу.

Вища професійна педагогічна освіта, отримана в коледжі, може бути зарахована як "часткова" при переході у вищий навчальний заклад і дасть можливість випускникам претендувати на навчання за індивідуальним навчальним планом або навчання в спеціально створених групах випускників коледжів.

Шостий рівень – вищий навчальний заклад. Основні завдання цього рівня – забезпечення необхідного рівня знань, умінь і навичок з безпеки життєдіяльності на основі комплексного і міждисциплінарного підходу при підготовці фахівців усіх профілів; формування здібностей з організації роботи й керування колективом з урахуванням вимог безпеки; формування навичок проектування й дослідження в галузі безпеки життєдіяльності; навчання основам експертизи; навчання прогнозуванню й моделюванню можливих негативних наслідків і надзвичайних ситуацій, що виникають у результаті прийняття необхідних управлінських рішень і проектів. У процесі безперервного навчання особливе місце належить вищій інженерно-педагогічній освіті, основними завданнями якої є:

1) навчання інженерів-педагогів усіх спеціальностей безпеці життєдіяльності з метою забезпечення в майбутньому безпеки учнів у процесі навчальних занять і позакласної роботи. Це завдання реалізується шляхом включення в Державні освітні стандарти вищої професійної освіти та у навчальні плани педагогічних вишів дисципліни "Безпека життєдіяльності";

2) підготовка викладачів – організаторів БЖД для освітніх установ. Це завдання реалізується шляхом уведення в педагогічних університетах спеціальності "Безпека життєдіяльності й охорона праці";

3) обов'язкове введення курсів із безпеки життєдіяльності й екології в систему підвищення кваліфікації вчителів. Це завдання реалізується через курси підвищення кваліфікації.

Сьомий рівень – післявузівська професійна освіта (аспірантура, докторантура). Основна мета – розвиток проектної культури досліджень у галузі безпеки життєдіяльності. Основні завдання, які розв'язуються на цьому рівні, – розвиток здібностей і вмій вести дослідження на основі системного розуміння і реалізації законів взаємодії "людина – середовище", виховання високої моральної позиції й переконань про пріоритет людського життя й здоров'я кожної людини як вищої цінності. Необхідно також виділити й таку форму післявузівської професійної освіти, як додаткова освіта дорослих, основними завданнями якої є безперервне підвищення компетентності слухачів, перепідготовка й підвищення кваліфікації вчителів і викладачів.

Таким чином, безперервна освіта в галузі безпеки життєдіяльності, що охоплює всі вікові категорії, покликана розширити можливості людини в розкритті своєї індивідуальності, у підвищенні культурного й професійного рівнів, у полегшенні вирішення життєво важливих для суспільства й особистості проблем: сформувати особистість, готову правильно й результативно діяти в непередбачуваних умовах, що прагне до постійного самовдосконалення й реалізації нових можливостей.

Однак сьогодні система навчання з питань охорони праці, зокрема професійної підготовки кадрів, недосконала.

Підготовка у вищих навчальних закладах ще не задовільняє потреб підприємств та органів державного управління та нагляду за охороною праці у висококваліфікованих спеціалістах у сфері охорони праці. За останні роки заклади освіти скоротили кількість підготовки фахівців для сфери охорони праці, а деякі зовсім її припинили.

На сьогоднішній день тільки в інженерно-педагогічній освіті існує спеціальність, яка спрямована на підготовку фахівців, що можуть викладати дисципліни з безпеки життєдіяльності та охорони праці.

Навчальний план підготовки такого фахівця вміщує психолого-педагогічний та фаховий компоненти. Ця підготовка включає декілька складових:

- перша – спеціальна, направлена на підготовку фахівців у галузі безпеки життєдіяльності та охорони праці, що дає випускникам можливість працювати інженером з охорони праці та техніки безпеки, інженером з технічного нагляду на будь-яких підприємствах та в закладах освіти;

- друга – психолого-педагогічна складова, побудована за програмою Європейського центру інженерної педагогіки, яка докорінно відрізняється від класичної педагогічної освіти (тобто цьому не можна навчитися в педагогічному університеті). Випускники отримують глибокі знання в галузі психології та педагогіки професійної освіти і можуть працювати викладачами, інструкторами та майстрами виробничого навчання, керівниками виробничих практик, завідувачами навчальних лабораторій, майстерень та вихователями в професійно-технічних училищах, професійних ліцеях, коледжах, технікумах і навіть вищих навчальних закладах, викладачами, інструкторами та технологами-наставниками у відділах виробничого навчання промислових підприємств, навчальних центрів;

- третя – робоча професія, яка дає можливість випускникові працювати майстром виробничого навчання в системі ПТО, а за відсутності вакансій викладача і інженера кваліфікованим робочим у певній галузі народного господарства.

Завдяки такій системі підготовки випускники користуються великим попитом на ринку праці, гарантовано забезпечуються робочим місцем, набувають соціального захисту в сучасних умовах.

Унікальність системи підготовки випускників полягає в інтегруванні отриманих ними знань у галузі педагогіки, методики професійного навчання, психології та техніки.

Отже, випускник спеціальності «Охорона праці» може працювати інженером з охорони праці та техніки безпеки, інженером із технічного нагляду на будь-якому підприємстві, крім того, він може працювати інженером з охорони праці в системі освіти в будь-якій освітній структурі і може викладати дисципліни, пов'язані з охороною праці. Окрім цього, він захищений отриманим робочим розрядом.

На сьогоднішній день такі фахівці є соціально захищеними, тому що в системі професійно-технічної освіти вони можуть обіймати посади інспекторів з охорони праці та викладати дисципліни, пов'язані з безпекою життєдіяльності та охороною праці, що дає можливість їх працевлаштування в професійно-технічних навчальних закладах.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Характерною ознакою сучасного розвитку суспільства є орієнтація на розвиток освіти, науки і культури, на розширення інтеграційних процесів у царині духовного і матеріального життя людини та суспільства, створення безпечних умов праці й навчання у відповідності до чинного законодавства.

Робота з удосконалення системи підготовки фахівців з охорони праці та безпеки життєдіяльності продовжуватиметься в напрямку організації якісної підготовки та перепідготовки працівників галузі освіти, ефективність якої можна відстежувати педагогами та запровадивши моніторинг якості освіти. Предметом подальших досліджень буде визначення принципів відбору змісту та структурування професійної підготовки майбутніх інженерів-педагогів із нормативних дисциплін «Охорона праці» та «Безпека життєдіяльності».

Список використаних джерел

1. Про проведення парламентських слухань на тему : «Про стан промислової безпеки та охорони праці» [Текст] : постанова Верховної Ради України від 15.06.2010 р. № 2321 / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 32. – С. 1130-1131.
2. Про стан промислової безпеки та охорони праці : інформаційно-аналітичні матеріали до проведення парламентських слухань на виконання постанови Верховної Ради України від 15.06.2010 р. № 2321 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://portal.rada.gov.ua/rada/control/uk/publish/article/news_left
3. Теория и методика обучения безопасности жизнедеятельности [Текст] : учеб. пособие для высш. учеб. заведений по направлению 050100 "Естественно-научное образование"

- (профіль підготовки "Безопасность жизнедеятельности") / Л. А. Михайлов [и др.] ; под ред. Л. А. Михайлова. – М. : Academia, 2009. – 288 с.
4. Абільтарова Е. Н. Обґрунтування змісту професійної підготовки майбутніх інженерів-педагогів у галузі охорони праці [Текст] / Е. Н. Абільтарова // Нові технології навчання : наук.-метод. зб. / Ін-т інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. – К., 2010. – Вип. 61. – С. 91–97.
 5. Астахова М. С. Механізми формування якості освіти в галузі охорони праці та безпеки життєдіяльності [Текст] / М. С. Астахова, Н. В. Середа // Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія. – 2008. – № 1. – С. 79–85.
 6. Павленко Т. С. Педагогические аспекты подготовки специалистов в сфере производственной безопасности [Текст] / Т. С. Павленко // Проблемы инж.-пед. освіти : зб. наук. пр. / Укр. інж. - пед. акад. ; гол. ред. О. Е. Коваленко. – Х., 2005. – Вип. 11. – С. 94–100.
 7. Семчук Я. М. Впровадження Болонських декларацій у практику підготовки фахівців у сфері цивільного захисту [Текст] / Я. М. Семчук, О. С. Малишевська, Р. З. Борисюк // Безпека життєдіяльності. – 2010. – № 6. – С. 18–20.
 8. Методологічні аспекти викладання дисциплін на кафедрі безпеки життєдіяльності та охорони здоров'я людини згідно з вимогами кредитно-модульної системи [Текст] / О. Ф. Гавриленко [та ін.] // Безпека життєдіяльності. – 2007. – № 12. – С. 37–39.
 9. Покроєва Л. Д. Якісна освіта – шлях до безпечного майбутнього [Текст] / Л. Д. Покроєва // Безпека життєдіяльності. – 2007. – № 12. – С. 40–41.

Коваленко О.Е., Триш Р.М.

Професійна підготовка майбутніх інженерів-педагогів у галузі охорони праці та системи безперервної освіти

Стаття присвячена проблемі функціонування в Україні системи управління охороною праці. Формування культури виконання правил техніки безпеки відбувається у процесі безперервного навчання в галузі безпеки життєдіяльності та охорони праці. Розглядається 8 рівнів (перший – нульовий) визначення принципів відбору змісту та структурування професійної підготовки майбутнього інженера-педагога в галузі охорони праці та безпеки життєдіяльності, формування вмінь і навичок, професіоналізму в реалізації законів взаємодії «людина-середовище».

Ключові слова: охорона праці, навколишнє середовище, техносфера, ситуативно-імітаційне моделювання, екстремальна ситуація, екологічна культура, інженер-педагог.

Коваленко Е.Э., Триш Р.М.

Профессиональная подготовка будущих инженеров-педагогов в области охраны труда и системы непрерывного образования

Статья посвящена проблеме функционирования в Украине системы управления охраной труда. Формирование культуры выполнения правил техники безопасности осуществляется в процессе непрерывного обучения в области безопасности жизнедеятельности и охраны труда. Рассматривается 8 уровней (первый – нулевой) определения принципов отбора содержания и структурирования профессиональной подготовки будущего инженера-педагога в области охраны труда и безопасности жизнедеятельности, формирования умений и навыков, профессионализма в реализации законов взаимодействия «человек-среда».

Ключевые слова: охрана труда, окружающая среда, техносфера, ситуативно-имитационное моделирование, экстремальная ситуация, экологическая культура, инженер-педагог.

O. Kovalenko, R. Trisch

Professional Training of Future Teacher-Engineers in the Field of Labour Protection and Life-Long Education System

The article deals with the problem of functioning of the labour protection management system in Ukraine. The culture of complying with safety rules forms in the process of life-long training in the field of life safety and labour protection. 8 levels (the first is a zero one) are considered of defining the principles of selecting contents and structurizing a future teacher-engineer's professional training in the field of labour protection and life safety, forming skills and habits, professionalism in realizing the laws of the "human-environment" interaction.

Key words: labour protection, environment, technosphere, situational simulational modeling, extremal situation, ecological culture, teacher-engineer.

Стаття надійшла до редакції 23.06.2010 р.